

FÖRVALTNINGSUTSKOTTETS BETÄNKANDE 19/2014 rd

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av gränsbevakningslagen och till vissa lagar som har samband med den

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 5 februari 2014 regeringens proposition med förslag till lag om ändring av gränsbevakningslagen och till vissa lagar som har samband med den (RP 220/2013 rd) till förvaltningsutskottet för beredning.

Utlåtande

I enlighet med riksdagens beslut har grundlagsutskottet lämnat utlåtande i ärendet. Utlåtandet (GrUU 9/2014 rd) återges efter betänkandet.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- Gränsbevakningens biträdande chef, konteramiral Matti Möttönen, regeringsråd Ari-Pekka Koivisto och lagstiftningsråd Jaana Heikkinen, inrikesministeriet, gränsbevakningsavdelningen
- polisöverinspektör Keijo Suuripää, inrikesministeriet, polisen
- justitieombudsmannasekreterare Mikko Ete-läpää, riksdagens justitieombudsmans kansli
- konsultativ tjänsteman Jere Lumme, finansministeriet
- polisöverinspektör Niina Koivisto, Polisstyrelsen

- tullöverinspektör Juha Vilkkö, Tullen
- huvudförtroendeman, äldre gränsbevakningsman Jouni Kurttila, Gränssäkerhetsunionen rf
- ordförande Yrjö Suhonen, Finlands Polisorganisationers Förbund rf
- professor Olli Mäenpää.

Dessutom har skriftliga yttranden lämnats av

- inrikesministeriet
- inrikesministeriet, invandrarenheten
- inrikesministeriet, räddningsenheten
- justitieministeriet
- försvarsministeriet
- jord- och skogsbruksministeriet
- kommunikationsministeriet
- social- och hälsovårdsministeriet
- dataombudsmannens byrå
- Ålands landskapsregering
- riksåklagarämbetet
- Huvudstaben
- Trafikverket
- Forststyrelsen
- HeliFlight Ab
- VR-koncernen Ab
- Centralförbundet för lant- och skogsbruksproducenter MTK rf
- Finlands viltcentral
- Officersförbundet.

PROPOSITIONEN

I propositionen föreslår regeringen att gränsbevakningslagen, lagen om gränsbevakningsväsendets förvaltning, lagen om behandling av personuppgifter vid gränsbevakningsväsendet, sjöräddningslagen, polislagen, tullagen, utlänningslagen, lagen om verkställighet av böter och vägtrafiklagen ändras.

Principbestämmelserna i gränsbevakningslagen ska kompletteras och preciseras. Bestämmelserna om maktmedel ska preciseras med bestämmelser om beredskap för användning av maktmedel och varning om användningen samt om användning av skjutvapen. I lagen ska tas in en bestämmelse om en gränsbevakningsmans befogenheter i uppgifter för att upprätthålla allmän ordning och säkerhet i sampatruller med en gränsbevakningsman och polisman som sker under polisens ledning.

Det föreslås att bestämmelserna om brottsbekämpning i gränsbevakningslagen ändras så att de blir tydligare.

Det föreslås att exaktare bestämmelser än tidigare ska fastställas om kroppsvisitation för att genomföra gränskontroll. Det föreslås att gränsbevakningsmän ska ha rätt att utföra säkerhetsvisitationer även i samband med andra åtgärder än frihetsbegränsande åtgärder.

För att garantera gränsbevakningsväsendets funktioner som är nödvändiga för upprätthållande av gränsordningen och gränssäkerheten ska ägaren eller innehavaren till ett mark- eller vattenområde vara skyldig att tillåta att gränso-

nens bakre gräns anges på mark- och vattenområdena. Ägaren eller innehavaren till ett mark- eller vattenområde ska vara skyldig att tillåta att växtlighet röjs från gränsöppningen och stråket i gränsszonen samt att smärre konstruktioner som möjliggör gränsbevakningsväsendets färdslar byggs på stråket.

Det föreslås att det i gränsbevakningslagen tas in bestämmelser om handräckning av gränsbevakningsväsendet till polisen som omfattar militära maktmedel i samband med brott som begås i terroristiskt syfte på havsområdet.

Obehörig användning av gränsbevakningsväsendets emblem och uniform samt gränsbevakningsmännens emblem ska bli straffbar. Dessutom föreslås en mera omfattande skadeståndsreglering än tidigare i gränsbevakningslagen.

Utlänningslagen föreslås bli ändrad så att påföljdsavgiften för transportörer för underlåtenhet att lämna uppgifter om passagerare i fordon som passerar den yttre gränsen utsträcks till att gälla även yrkesmässig fartygs- och tågtrafik.

Till sjöräddningslagen ska fogas bestämmelser om deltagande i räddningsväsendets specialutbildade insatsstyrka till sjöss. I fortsättningen ska det vara möjligt att i sjöräddningsregistret föra in identifieringsuppgifter för nödsändare och kontaktuppgifter som innehavarna meddelat med tanke på olyckor.

Lagarna avses träda i kraft så snart som möjligt.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Allmän motivering

Allmänt

En totalrevidering av lagstiftningen om gränsbevakningen trädde i kraft den 1 september 2005 (FvUB 12/2005 rd — RP 6/2005 rd). Då ersattes lagen om gränsbevakningsväsendet (320/1999) med en ny gränsbevakningslag (578/2005), la-

gen om gränsbevakningsväsendets förvaltning (577/2005) och lagen om behandling av personuppgifter vid gränsbevakningsväsendet (579/2005).

Utifrån ett förslag till uttalande i förvaltningsutskottets betänkande FvUB 12/2005 rd förutsatte riksdagen att utskottet före utgången av 2008 får en detaljerad skriftlig utredning för hur lagstiftningen fungerar och tillämpas. I utlåtande

om utredningen framhöll utskottet att totalrevideringen från 2005 hade verkställts väl och målen med revideringen uppfyllts.

Åtgärderna för att utveckla funktionerna och arbetsuppgifterna inom gränsbevakningsväsendet har fortsatt på ett metodiskt sätt också efter totalrevideringen. Den aktuella propositionen är därför en naturlig fortsättning på utvecklingsprocessen. Propositionen har samband med den nya förundersökningslagen (805/2011), den nya tvångsmedelslagen (806/2011) och den nya polislagen (872/2011) som alla trädde i kraft den 1 januari i år. I det sammanhanget föreslogs och godkändes bara vissa brådskande och absolut nödvändiga, mestadels tekniska, ändringar i gränsbevakningslagen.

Propositionen innehåller i överensstämmelse med regeringen Katainens program bestämmelser om att förbättras säkerheten i glest bebyggda områden genom att man effektiviserar samarbetet mellan myndigheterna, förhindrar tjuvjakt och fördjupar samarbetet mellan polisen, Tullen och gränsbevakningsväsendet (PTG). Målen i regeringsprogrammet uppfylls genom de föreslagna bestämmelserna om sampatrullering för polisen och gränsbevakningsväsendet och i synnerhet genom förslaget att gränsbevakningsväsendet är skyldigt att underrätta polisen dels om brottmål redan när spaning pågår, dels om vilka metoder för att inhämta information som används. I samma regelverk ingår bestämmelser om rätt att föra över brottmål på polisen eller Tullen redan när spaning pågår.

Tack vare ändringarna i gränsbevakningslagen kan samarbetet mellan polisen och gränsbevakningsväsendet effektiviseras med sampatrullering. Dessutom ska gränsbevakningsmännen i vissa fall få samma befogenheter som polismän att upprätthålla allmän ordning och säkerhet också när gränsbevakningsmän patrullerar sinsemellan. Befogenheterna ska vara exakt avgränsade. Syftet är att säkerställa att glesbygd och perifera gränstrakter och skärgårdsområden har tillgång till säkerhetsservice.

Regeringen föreslår bland annat att gränsbevakningsmän ska ha befogenhet att enligt polislagen och tvångsmedelslagen tillämpa teleöver-

vakning och teknisk spårning av personer när de ska förhindra eller utreda grova jaktbrott. Därmed undanröjs en brist som varit inbyggd i den gällande lagstiftningen.

Samtidigt framhåller utskottet att propositionen innehåller ett flertal andra bestämmelser som kompletterar och preciserar gränsbevakningsväsendets uppgifter och befogenheter. De gäller bland annat kroppsvisitation och säkerhetskontroller, gränzonstillstånd, utplacering av utrustning för teknisk övervakning utan tillstånd från markägaren, insatsstyrkor till sjöss och gränsbevakningsväsendets rätt att få information. Bestämmelserna är formulerade på behörigt sätt och det finns godtagbara skäl för att införa dem, anser utskottet.

Samtidigt vill utskottet framhålla att de nya arbetsuppgifterna och befogenheterna kräver minutiös utbildning och övningar i praktiska situationer.

Lagstiftningen om militär disciplin

Den nya lagen om militär disciplin och brottsbekämpning inom försvarsmakten (255/2014) trädde i kraft den 1 maj i år och den ersätter bland annat den tidigare militära disciplinlagen (FvUB 5/2014 rd — RP 30/2013 rd). I detaljmotiven föreslår utskottet att de nya bestämmelserna om militär disciplin beaktas i lagstiftningen om gränsbevakning.

Tillämpning i landskapet Åland

Gränsbevakningsväsendets uppgifter i landskapet Åland bestäms utifrån gränsbevakningslagen, självstyrelselagen för Åland (1144/1991) och republikens presidents förordning om gränsbevakningsväsendets uppgifter i landskapet Åland (420/2004, nedan kallad överenskommelseförordningen). På Åland har gränsbevakningsväsendet hand om gränsbevakningen och dessutom vissa tulluppgifter parallellt med Tullen. Vidare svarar gränsbevakningsväsendet för sjöräddningen på Åland och ger handräckning när polisen på Åland begär det.

I propositionen redogörs det för hur självstyrelselagen för Åland förhåller sig till den föreslagna gränsbevakningslagen. Gränsbevak-

ningsväsendets befogenheter att ha hand om allmän ordning och säkerhet på Åland grundar sig enbart på överenskommelseförordningen. De föreslagna befogenheterna för gränsbevakningsmän att upprätthålla allmän ordning och säkerhet gäller inte landskapet Åland. Inte heller förslagen inom andra rättsområden som enligt självstyrelselagen ingår i landskapets lagstiftningsbehörighet, till exempel vägtrafik, prehospital akutsjukvård och jakt, gäller landskapet.

Landskapet Åland har varit ett demilitariserat område sedan 1856. Det går självfallet inte att intervensera på något som helst sätt i detta genom de föreslagna lagarna. I september 2013 tillsatte statsrådet en parlamentarisk kommitté för att se över självstyrelselagen för Åland, framgår det av propositionen. Dessutom kommer statsrådet enligt redogörelsen för Finlands säkerhets- och försvarspolitik från 2012 (SRR 6/2012 rd) att utreda hur landskapet Ålands särställning ska beaktas i fortsättningen vid oljeolyckor och andra krissituationer och hur det ska säkerställas att de behöriga myndigheterna har adekvat beredskap.

I likhet med grundlagsutskottet anser förvaltningsutskottet det nödvändigt att utreda hur effekterna av Ålands särställning påverkar handräckningen och att i förekommande fall komplettera bestämmelserna.

Sammanfattning

Sammanfattningsvis anser förvaltningsutskottet att propositionen är behövlig och uppfyller sitt syfte. Utskottet tillstyrker lagförslag 4–8 utan ändringar och lagförslag 1–3 och 9 med de ställningstaganden och ändringsförslag som framgår av betänkandet.

Detaljmotivering

1. Gränsbevakningslagen

29 §. Teknisk övervakning i anslutning till gränskontroll. I sitt utlåtande framhåller grundlagsutskottet att gränsbevakningsväsendet på

grundval av 3 mom. får installera apparatur för teknisk övervakning i gränzoner bara tillfälligt utan tillstånd från ägaren till mark- eller vattenområdet. Enligt motiven avses med tillfällig utplacering en övervakningsperiod på högst tre månader. Grundlagsutskottet anser att tidsbegränsningen bör skrivas in i paragrafen.

Förvaltningsutskottet föreslår att 3 mom. kompletteras med en tidsbegränsning på tre månader.

43 a §. Gränsbevakningsmännens befogenheter för förebyggande och utredning av brott. Med stöd av 3 mom. har en gränsbevakningsman enligt lagen om samarbete mellan polisen, tullen och gränsbevakningsväsendet (687/2009) i en spanings- och undersökningsgrupp rätt att behandla information som har inhämtats med en sådan metod som inte står till förfogande för en gränsbevakningsman. Bestämmelsen stämmer i sak överens med den nuvarande lagstiftningen. Dessutom ska en gränsbevakningsman i övrigt inom ramen för samarbetet i enskilda fall ha rätt att behandla den typen av information.

Av utlåtandet från grundlagsutskottet framgår det att bestämmelsen över huvud taget inte avgränsar situationerna eller anger när gränsbevakningsmän har rätt att behandla uppgifter som de själva inte har rätt att inhämta. Med hänvisning till 10 § i grundlagen, som gäller skydd för privatlivet och personuppgifter anser grundlagsutskottet att bestämmelsen måste preciseras och exempelvis gälla vissa brott.

Med hänvisning till inkommen information framhåller förvaltningsutskottet att de gemensamma spanings- och undersökningsgrupperna är mycket få, trots att myndigheterna samarbetar nära och dagligen. Enligt uppgifter till utskottet anges det inte på vilket sätt en uppgift har inhämtats, när uppgifter som inhämtats med olika metoder eller extra uppgifter förs in i registren. Utskottet menar att det vore komplicerat att avgränsa de enskilda fallen till vissa brott. Följaktligen föreslår utskottet att den nuvarande regleringen kvarstår och stryker därför "och i enskilda fall" i 3 mom.

53 §. *Gränszonstillståndets giltighetstid och villkor.* Gränszonstillstånd ska beviljas med stöd av 52 § 2 mom. i den gällande lagen på grund av boende, arbete, yrke, näring, affärsverksamhet eller hobby eller av något annat godtagbart skäl och om det är uppenbart att utövandet av den rätt som beviljats i tillståndet inte äventyrar möjligheterna att upprätthålla gränsordningen eller gränssäkerheten.

Enligt 53 § i lagförslaget kan gränszonstillståndet förenas med sådana nödvändiga villkor för verksamhet och färd i inom gränzonen som krävs för att upprätthålla gränsordningen och gränssäkerheten. Tillståndsvillkoren kan enligt grundlagsutskottet gälla exempelvis näringsverksamhet eller gränsboendes verksamhet inom ett område som omfattas av hemfriden. Därför anser grundlagsutskottet det vara nödvändigt att bestämmelsen mer exakt anger vilken typ av verksamhet villkoren i gränszonstillståndet kan gälla.

Grundlagsutskottet framhåller att 52 § 1 mom. i gränsbevakningslagen föreskriver om tillståndspliktig verksamhet i gränzonen. Det kan vara exempelvis vistelse inom zonen eller innehav eller användning av skjutvapen och skjutförnödenheter.

Med anledning av utlåtandet från grundlagsutskottet föreslår förvaltningsutskottet att 2 mom. kompletteras med en hänvisning till tillståndspliktig verksamhet enligt följande. "Gränszonstillståndet kan förenas med sådana nödvändiga villkor för verksamhet och färd i inom gränzonen enligt 52 § 1 mom. som krävs för upprätthållandet av gränsordningen och gränssäkerheten. Tillståndsvillkoren kan ändras om förutsättningarna för beviljande av tillstånd förändras väsentligt.

61 §. *Tillämpliga bestämmelser vid behandling av personer som berövats sin frihet.* Utskottet föreslår en teknisk ändring i 1 mom. Hänvisningen i 4 mom. till den upphävda militära disciplinlagen (331/1983) ändras till lagen om militär disciplin och brottsbekämpning inom försvarsmakten (255/2014).

67 §. *Säkerhetskontroll av gränsbevakningsväsendets lokaler eller områden.* Enligt 67 § 4 mom. kan en säkerhetskontroll utföras av en gränsbevakningsman eller av någon annan som är anställd hos gränsbevakningsväsendet eller av en person som har utbildats för uppgiften och godkänts av polisen. Grundlagsutskottet anser att formuleringen i 4 mom. i fråga om vem som får utföra säkerhetskontroller bör ses över för att utbildningskravet också ska gälla "andra personer inom gränsbevakningsväsendet".

Förvaltningsutskottet föreslår att 4 mom. godkänns enligt följande: "En säkerhetskontroll kan utföras av en gränsbevakningsman eller av någon annan (*utesl.*) anställd hos gränsbevakningsväsendet som har utbildats för uppgiften eller av en person som har utbildats för uppgiften och godkänts av polisen (*säkerhetskontrollör*)."

70 a §. *Undersökningsrätt för kommandören för en bevakningssektion eller en bevakningsflygdivision och för chefen för Gräns- och sjöbevakningsskolan.* Utskottet föreslår en ny 70 a §. Den föreskriver att kommandören för en gränsbevakningssektion, sjöbevakningssektion eller bevakningsflygdivision inom gränsbevakningsväsendet och chefen för Gräns- och sjöbevakningsskolan har rätt att låta utföra en undersökning eller genomsökning av en anställd inom gränsbevakningsväsendet som inte omfattas av 45 kap. i strafflagen. En undersökning eller genomsökning enligt 25 § 1 mom. i lagen om militär disciplin och brottsbekämpning inom försvarsmakten utföras, om det finns anledning att misstänka att bestämmelserna i momentet har överträtts. Momentet föreskriver om rätt att låta verkställa undersökningar och genomsökningar för att utöva tillsyn över att bestämmelserna om försvarsmaktens vapen, skjutförnödenheter och sprängämnen och bestämmelserna om narkotika och alkohol drycker iakttas eller för att upptäcka överträdelse av bestämmelserna. Det som bestämmelserna föreskriver om försvarsmaktens egendom ska inom gränsbevakningsväsendet tillämpas på dess egendom och sådan egendom tillhörande försvarsmakten som är i gränsbevakningsväsendets besittning.

När egendom som tillhör gränsbevakningsväsendet eller som tillhör försvarsmakten och är i gränsbevakningsväsendets besittning innehas olovligt eller olagligt tillämpas 25 § 2 mom. i lagen om militär disciplin och brottsbekämpning inom försvarsmakten på egendomen. Momentet föreskriver om rätt att ta egendom, narkotika och alkoholdrycker som innehas olovligt eller olagligt och om anknytande förfaranden.

Bestämmelserna motsvarar 23 a § i lagen om försvarsmakten. Rätten att utföra undersökningar och genomsökningar enligt 25 § 1 mom. i lagen om militär disciplin och brottsbekämpning inom försvarsmakten gäller inte privatbostäder.

2. Lagen om gränsbevakningsväsendets förvaltning

31 a §. Granskning av registret för disciplinärenden. (Ny) Utskottet föreslår en ny 31 a § som föreskriver att staben för gränsbevakningsväsendet ska granska registren för disciplinavgöranden. Bestämmelsen motsvarar i sak 125 § i lagen om militär disciplin och brottsbekämpning inom försvarsmakten. För närvarande regleras frågan i statsrådets förordning om gränsbevakningsväsendet (651/2005).

3. Lagen om behandling av personuppgifter vid gränsbevakningsväsendet

3 §. Gränsbevakningsväsendets funktionella informationssystem. (Ny) Utskottet föreslår att förteckningen i 1 mom. över delregister i gränsbevakningsväsendets funktionella informationssystem kompletteras med militärdisciplinsregister. Närmare bestämmelser om dessa ges i de av utskottet föreslagna nya 13 a och 13 b §. Enligt den övergångsbestämmelse som föreslås av utskottet ska de nya militärdisciplinsregistren vara i bruk inom fyra år från lagens ikraftträdande.

13 a §. Registret för militärrättsvården. (Ny) Lagen föreslås få en ny 13 a § om ett register för militärrättsvården vid gränsbevakningsväsendet. Bestämmelserna motsvarar i huvudsak 106 § i lagen om militär disciplin och brottsbekämp-

ning inom försvarsmakten. Enligt 1 mom. är registret ett permanent personregister som förs med hjälp av automatisk databehandling och är avsett för gränsbevakningsväsendets riksomfattande bruk. Registeransvarig är i enlighet med 5 § staben för gränsbevakningsväsendet. Registret är avsett för utförande av undersökningsuppgifter i anslutning till sådana brott som avses i militära rättegångslagen (326/1983) och för behandling av de uppgifter som behövs medan en disciplinprocess pågår.

Det elektroniska datasystem för militärrättsvård som planeras vid försvarsmakten bygger enligt uppgift på polisens så kallade VITJA-projekt. Enligt planerna ska gränsbevakningsväsendets register för militärrättsvården genomföras tekniskt i samband med försvarsmaktens projekt. Utskottet är medvetet om de problem som är förknippade med genomförandet av VITJA-projektet.

Utskottet föreslår att det i 2 mom. bestäms om vilka personuppgifter som får lagras i registret. Av de uppgifter som gäller en person får man i datasystemet lagra uppgifter om identiteten i fråga om den som är misstänkt för brott som utreds inom gränsbevakningsväsendet eller är föremål för förundersökning som görs av gränsbevakningsväsendet eller föremål för tvångsmedel och den som gjort anmälan, den som uppträder som vittne eller målsägande eller den som har något annat samband med ärendet. Med formuleringen "får ... lagra" avses att alla uppgifter inte lagras i registret för alla personer, utan att man gör en prövning från fall till fall.

Den förteckning som utskottet föreslår i 2 mom. motsvarar undersöknings- och handräckningsregistret i 7 § 2 mom. med den skillnaden att man i registret för militärrättsvården också får lagra uppgifter om tjänstgöringsplats, militär grad och arbetslivserfarenhet och tidigare anställningar. Tjänstgöringsplatsen har betydelse när man avgör vem som är behörig disciplinär förmän. Vissa befogenheter i anslutning till militärdisciplinförfarandet är bundna till den militära graden, till exempel på det sätt som avses i 14 § i militära rättegångslagen. Också den mili-

tära graden har betydelse när man avgör vem som är behörig disciplinär förman.

Uppgifterna om arbetslivserfarenhet och tidigare anställningar kan ha betydelse bland annat vid granskning av frågor om förmansansvar i samband med brott eller när det är frågan om brott som begåtts långt innan undersökningen påbörjades. Det kan då vara av betydelse om det i registret finns uppgift om vilken uppgift personen tjänstgjorde i vid tidpunkten för gärningen.

I paragrafens 3 mom. bestäms om vilken annan information får lagras om den behövs för att undersökningsuppdrag enligt 27 § i lagen om militär disciplin och brottsbekämpning inom försvarsmakten ska kunna utföras, diarieföras och uppgiftssökning om dem kunna göras. De uppgifter som avses i momentet anknyter till specificering av ett ärende som inletts i ett militärdisciplinförfarande och till de olika faserna av behandlingen samt sammankopplar registeruppgifter med dokumentuppgifter som uppstår i de olika processfaserna. Dessutom är de uppgifter som avses i momentet väsentliga för specificering av det ärende som undersöks eller ett ärende som har undersökts och för uppgiftssökning i efterhand.

De uppgifter som avses i 3 mom. 1 punkten gäller specificering av den händelse som undersöks och innehåller grundläggande uppgifter om undersökningen, inklusive uppgift om vilken fas militärdisciplinförfarandet befinner sig i och resultatet av förfarandet, till exempel uppgift om att ärendet är aktuellt eller att det har avslutats. Avsikten är att disciplinbeslut som fattas i ett militärdisciplinförfarande i fortsättningen ska fattas med hjälp av registret för militärrättsvården. De mer detaljerade uppgifterna om avgörandet i ett ärende som undersökts i ett militärdisciplinförfarande ska i likhet med uppgifter om avgörandet i ärenden som behandlas som militära rättegångsärenden ingå i det nya register för disciplinavgöranden som avses i den av utskottet föreslagna 13 b §. Avsikten är att den uppgift om avgörandet som finns i registret för militärrättsvården ska utgöra en länk till de uppgifter som finns i det register för disciplinavgöranden som avses i 13 b §.

De uppgifter som avses i 3 mom. 2 punkten omfattar uppgifter om tvångsmedel i anslutning till ärendet och i 3 punkten avses uppgifter egendom som har förlorats genom brott eller som har omhändertagits för att egendomen ska kunna hittas eller återställas till innehavaren. Enligt 4 punkten i momentet får sådana uppgifter om en person som inverkar på personens egen säkerhet eller på säkerheten i arbetet inom gränsbevakningsväsendet lagras. Enligt 5 punkten i momentet får man i registret även lagra uppgifter om andra behövliga beskrivningar, förhållanden och specificeringar som har samband med gränsbevakningsväsendets förundersökningsuppdrag, åtgärder och det inträffade.

Det elektroniska registret för militärrättsvården ska också kunna innehålla manuella delar, såsom föremål eller manuella kartotek I paragrafens 4 mom. bestäms att det ska framgå av informationssystemet vem som har registrerat en uppgift. Denna uppgift kan ha betydelse till exempel på grund av personalomsättningen och behovet av att spåra en uppgift.

13 b §. Registret för disciplinavgöranden. (Ny) Utskottet föreslår att det till lagen fogas en ny 13 b § med bestämmelser om ett register för disciplinavgöranden vid gränsbevakningsväsendet. Bestämmelserna motsvarar 118 § i lagen om militär disciplin och brottsbekämpning inom försvarsmakten. Registret är ett permanent personregister som förs med hjälp av automatisk databehandling och är avsett för gränsbevakningsväsendets riksomfattande bruk. Registeransvarig är i enlighet med 5 § staben för gränsbevakningsväsendet. Det nuvarande straff- och tillrättavisningskartoteket förs manuellt. Avsikten är att disciplinbeslut i fortsättningen ska registreras med hjälp av automatisk databehandling.

Nya uppgifter som får lagras i registret för disciplinavgöranden är uppgifter om avgöranden av åklagare och friande avgörande i domstol, åtalseftergift och beslut om avskrivning i militära rättegångsärenden. Uppgifter om disciplinära tillrättavisningar och straff som påförs i ett disciplinförfarande sparas i dag i ett straff- och tillrättavisningskartotek. Uppgifter om av-

görande i domstol som leder till straff har dessutom sparats i ett straffkartotek, men däremot har inte uppgift om friande dom eller åtalseftergift lagrats. Dessutom har beslut om avskrivning (på grund av att brott inte föreligger eller brottet är ringa) eller om att inte överlämna ärendet till åklagare hittills gjorts separat eller direkt i förundersökningsprotokollets arkivexemplar. Ändringen stärker rättsskyddet för den som är föremål för ett disciplinärt förfarande, i och med att uppgift om avgörandet i alla disciplinärenden militära rättegångsärenden finns centralt såväl i ärenden där brottet tillräknas som i ärenden där avgörandet är friande. Därför föreslås också att den tidigare benämningen straff- och tillrättsvisningskartotek ändras till register för disciplinavgöranden. I paragrafens 1 mom. föreskrivs det om syftet med registret för disciplinavgöranden. Registret för disciplinavgöranden upprätthålls för registrering och övervakning av avgörandena i disciplinärenden, för utredning av tidigare disciplinbeslut och för upprätthållande av brotts- och påföljdsstatistik samt för registrering av avgörandena i ärenden som behandlats som militära rättegångsärenden vid domstol, inklusive disciplinstraff. Vid behov kan uppgifter i registret för disciplinavgöranden överföras till värnpliktsregistret enligt vad som bestäms i värnpliktslagen (1438/2007).

Enligt 94 § 2 mom. 9 punkten i värnpliktslagen får i värnpliktsregistret registreras uppgifter om påföljder som påförts vid disciplinärt förfarande och straff som ådömts för brott vilka handlagts som militära rättegångsärenden samt andra straff och påföljder, om uppgifterna är av betydelse med tanke på den värnpliktiges tjänstgöring, placering eller militära grad. I praktiken registreras en uppgift när straffet har påförts. Värnpliktsregistret och registret för disciplinavgöranden har olika syften.

I 2 och 3 mom. i paragrafen föreskrivs det om vilka uppgifter som får lagras i registret för disciplinavgöranden. I fråga om ärenden som avgörs utanför disciplinärt förfarande, dvs. ärenden som behandlas som militära rättegångsärenden vid domstol och åklagarens avgöranden i sådana ärenden lagras uppgifterna om avgörandet

av ärendet. Med detta avses uppgift om slutresultatet i ärendet och om eventuellt straff. I fråga om domstolsavgöranden registreras också uppgift om huruvida avgörandet vunnit laga kraft. I fråga om disciplinavgöranden i disciplinära förfaranden lagras utöver uppgift om avgörandet i ärendet även de uppgifter om disciplinbeslutet som avses i 53 § i lagen om militär disciplin och brottsbekämpning inom försvarsmakten samt de i paragrafens 3 mom. uppräknade uppgifterna om när beslutet har delgetts, huruvida ändring har sökts och om beslut som har fattats med anledning av detta, granskningsanteckningar och åtgärder som tillsynen över det disciplinära förfarandet har föranlett samt uppgifter om verkställigheten av påföljden.

I paragrafens 4 mom. definieras vem som kan registreras i registret för disciplinavgöranden. Med registrerad avses en person som i ett militärdisciplinförfarande enligt 2 § i lagen om militär disciplin och brottsbekämpning inom försvarsmakten varit misstänkt för brott, dvs. en person som undersökts i ett militärdisciplinförfarande. I 31 § i lagen om gränsbevakningsväsendets förvaltning föreskrivs vilka personer som kan omfattas av ett militärdisciplinförfarande. För att identifiera en sådan person i registret får utöver namn även personbeteckning, kön, modersmål, medborgarskap, hemkommun och adress lagras.

28 §. Utlämnande av uppgifter till andra myndigheter. (Ny) Utskottet föreslår att det i gällande 28 § 1 mom. 7 punkten görs de ändringar av hänvisningarna som förutsätts av lagen om militär disciplin och brottsbekämpning inom försvarsmakten och av den nya säkerhetsutredningslag (RP 57/2013 rd) som utskottet haft för beredning.

34 a §. Utplåning av uppgifter i registret för militärrättsvården och registret för disciplinavgöranden. (Ny) Utskottet föreslår att det i en ny 34 a § föreskrivs om utplåning av uppgifter i registret för militärrättsvården och registret för disciplinavgöranden. I fråga om bestämmelsen om utplåning hänvisas till lagen om militär disci-

plin och brottsbekämpning inom försvarsmakten, eftersom datainnehållet i gränsbevakningsväsendets register motsvarar innehållet i försvarsmaktens register.

Ikraftträdandebestämmelsen. Utskottet föreslår med hänvisning till det som sägs i motiven till 3 § att det till ikraftträdandebestämmelse fogas ett nytt 2 mom. som följer: "Gränsbevakningsväsendets funktionella informationssystem ska vara sådant som denna lag föreskriver inom fyra år från lagens ikraftträdande."

9. Lag om ändring av vägtrafiklagen

48 §. *Undantagsstadganden.* Lagförslagets 48 § 5 mom. gäller en gränsbevakningsmans rätt att vid tekniska observationsuppgifter avvika från bestämmelserna i vägtrafiklagen (267/1981). Enligt lydelsen i 5 mom., som trädde i kraft i början av maj 2014, har också en tjänsteman som avses i lagen om militär disciplin och brottsbekämpning inom försvarsmakten i ett uppdrag för att förebygga och avslöja brott rätt att avvika

från vissa bestämmelser i vägtrafiklagen. Förvaltningsutskottet föreslår att 5 mom. utformas samordnat med nämnda ändring, och föreslår därför att följande formulering fogas till momentet: "och en tjänsteman som avses i lagen om militär disciplin och brottsbekämpning inom försvarsmakten i ett uppdrag för att förebygga och avslöja brott".

Grundlagsutskottets utlåtande

Det framgår av grundlagsutskottets utlåtande att lagförslagen kan behandlas i vanlig lagstiftningsordning.

Utskottets förslag till beslut

Riksdagen

godkänner lagförslag 4—8 utan ändringar och

godkänner lagförslag 1—3 och 9 med ändringar (Utskottets ändringsförslag).

Utskottets ändringsförslag

1.

Lag

om ändring av gränsbevakningslagen

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i gränsbevakningslagen (578/2005) 3, 5—8, 11, 12, 15, 15 a, 15 b, 16 och 21 §, 22 § 3 mom., den finska språkdräkten i 23 § 2 mom., 24 §, rubriken för 26 §, 27 §, det inledande stycket och 9 punkten i 28 § 1 mom. samt 3 och 4 mom., 29 §, rubriken för 30 §, 31—33, 37 och 38 §, den finska språkdräkten i 40 §, 41, 42 och 44 §, 53 § 2 mom., 56 § 1 och 3 mom., 58 och 60 §, 61 § 1 och 4 mom., 65—70 §, 71 § 1 mom., 77 §, 78 § 2 mom., 80 §, den finska språkdräkten i 83 § samt 84 §,

av dem 12, 15, 15 a och 15 b §, det inledande stycket i 28 § 1 mom., 28 § 3 och 4 mom., samt 31 och 38 § sådana de lyder i lag 478/2010, 21 och 84 § sådana de lyder delvis ändrade i lag 688/2009, 28 § 1 mom. 9 punkten och 32 § sådana de lyder i lag 875/2011, 41 § sådan den lyder i lagarna 478/2010 och 875/2011, 42 och 66 § sådana de lyder delvis ändrade i lag 875/2011, 61 § 1 och 4 mom. sådana de lyder i lag 843/2006, 77 § sådan den lyder delvis ändrad i lagarna 688/2009 och 1150/2010 och 78 § 2 mom. sådant det lyder i lag 1150/2010, samt

fogas till lagen nya 7 a, 7 b och 8 a §, till 26 § ett nytt 3 mom., till 28 § 1 mom., sådant det lyder i lagarna 478/2010 och 875/2011, nya 10 och 11 punkter, till lagen en ny 28 a §, till 30 § ett nytt 2 mom., till lagen nya 30 a och 34 a §, till 35 §, sådan den lyder delvis ändrad i lag 554/2007, ett nytt 4 mom., till lagen nya 35 b—35 d, 43 a och 43 b §, till lagen en ny 45 §, i stället för den 45 § som upphävts genom lag 688/2009, till 47 a §, sådan den lyder i lag 1151/2013, nya 2 och 3 mom., till 49 § ett nytt 3 mom., till lagen nya 50 a, 65 a, 66 a, 70 a, 73 a, 77 a—77 d samt 80 a—80 d § som följer:

3, 5, 6, 7, 7 a, 7 b, 8, 8 a, 11, 12, 15, 15 a, 15 b,
16, 21, 22, 23, 24, 26, 27, 28 och 28 a §
(Som i RP)

29 §

Teknisk övervakning i anslutning till gränskontroll

(1 och 2 mom. som i RP)

Gränsbevakningsväsendet får installera teknisk apparatur för den tekniska övervakning som avses i 1 mom. i gränssonen samt vid gränsövergångsställen och deras omedelbara närhet utan tillstånd av ägaren eller innehavaren av mark- eller vattenområden. Utanför gränssonen får teknisk apparatur installeras endast tillfälligt *eller för högst tre månader* utan tillstånd av mark- eller vattenområdets ägare eller innehavare. För skada och olägenhet som orsakas av installation av teknisk apparatur betalas ersättning enligt gängse pris till ägaren eller innehavaren av mark- eller vattenområden.

(4 mom. som i RP)

30, 30 a, 31, 32, 33, 34 a, 35, 35 b, 35 c, 35 d, 37,
38, 40, 41 och 42 §
(Som i RP)

43 a §

Gränsbevakningsmännens befogenheter för förebyggande och utredning av brott

(1 och 2 mom. som i RP)

En gränsbevakningsman har enligt lagen om samarbete mellan polisen, tullen och gränsbevakningsväsendet i en spanings- och undersökningsgrupp (*utesl.*) rätt att behandla information

som har skaffats med en sådan metod som inte står till förfogande för en gränsbevakningsman.
(4 mom. som i RP)

43 b, 44, 45, 47 a, 49 och 50 a §
(Som i RP)

53 §

Gränsszonstillståndets giltighetstid och villkor

Gränsszonstillståndet kan förenas med sådana nödvändiga villkor för verksamhet och färdsläp inom gränssonen *enligt 52 § 1 mom.* som krävs för upprätthållandet av gränsordningen och gränssäkerheten. Tillståndsvillkoren kan ändras om förutsättningarna för beviljande av tillstånd förändras väsentligt.

56, 58 och 60 §
(Som i RP)

61 §

Tillämpliga bestämmelser vid behandling av personer som berövats sin frihet

(1 mom. som i RP)

Vid behandlingen av utlänningslagar som tagits i förvar skall iaktas vad som föreskrivs i 123 § i utlänningslagen (301/2004) samt vid behandlingen av berusade vad som föreskrivs i lagen om behandling av berusade (461/1973). Bestämmelser om gripande som hänför sig till militär disciplin och om verkställighet av straff finns i *lagen om militär disciplin och brottsbekämpning inom försvarsmakten (255/2014)*. (4 mom. i den gällande lagen)

65, 65 a, 66 och 66 a §
(Som i RP)

67 §

*Säkerhetskontroll av gränsbevakningsväsendets
lokaler eller områden*

(1—3 mom. som i RP)

En säkerhetskontroll kan utföras av en gränsbevakningsman eller av någon annan (*utesl.*) anställd hos gränsbevakningsväsendet *som har utbildats för uppgiften* eller av en person som har utbildats för uppgiften och godkänts av polisen (*säkerhetskontrollör*).

(5 mom. som i RP)

68, 69 och 70 §
(Som i RP)

70 a § (*Ny*)

Undersökningsrätt för kommandören för en bevakningssektion eller bevakningsflygdivisionen och för chefen för Gräns- och sjöbevakningsskolan

Kommandören för en gränsbevakningssektion, sjöbevakningssektion eller bevakningsflygdivisionen vid gränsbevakningsväsendet och

chefen för Gräns- och sjöbevakningsskolan har rätt att låta utföra en i 25 § 1 mom. i lagen om militär disciplin och brottsbekämpning inom försvarsmakten avsedd undersökning eller genomsökning av en anställd vid gränsbevakningsväsendet som inte omfattas av 45 kap. i strafflagen, om det finns anledning att misstänka att bestämmelserna i det nämnda momentet har överträtts. Det som i momentet föreskrivs om försvarsmaktens egendom ska inom gränsbevakningsväsendet tillämpas på dess egendom och sådan till försvarsmakten hörande egendom som är i gränsbevakningsväsendets besittning.

När egendom som tillhör gränsbevakningsväsendet eller som tillhör försvarsmakten och är i gränsbevakningsväsendets besittning innehas olovligt eller olagligt tillämpas 25 § 2 mom. i lagen om militär disciplin och brottsbekämpning inom försvarsmakten på egendomen. Detsamma gäller narkotika och alkoholdrycker som innehas olovligt eller olagligt.

71, 73 a, 77, 77 a, 77 b, 77 c, 77 d, 78, 80, 80 a,
80 b, 80 c, 80 d, 83 och 84 §
(Som i RP)

Ikraftträdandebestämmelsen
(Som i RP)

2.

Lag

om ändring av (*utesl.*) lagen om gränsbevakningsväsendets förvaltning

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om gränsbevakningsväsendets förvaltning (577/2005) 24 § 2 mom. *och fogas till lagen en ny 31 a § som följer:*

24 §
(Som i RP)

31 a § (Ny)

Ikraftträdandebestämmelsen
(Som i RP)

Granskning av registret för disciplinavgöranden

Staben för gränsbevakningsväsendet ska granska förvaltningsenheternas register för disciplinavgöranden minst en gång om året.

3.

Lag

om ändring av lagen om behandling av personuppgifter vid gränsbevakningsväsendet

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i lagen om behandling av personuppgifter vid gränsbevakningsväsendet (579/2005) 3 § 1 mom., den svenska språkdräkten i 9 § 1 mom. och det inledande stycket i 3 mom., 9 § 3 mom. 2 punkten, 19 § 2 mom., 21 § och 28 § 1 mom. 7 punkten samt den finska språkdräkten i 46 § 2 mom.,

av dem 3 § 1 mom., den svenska språkdräkten i de inledande styckena i 9 § 1 och 3 mom. och 9 § 3 mom. 2 punkten sådana de lyder i lag 1230/2013, 19 § 2 mom. sådant det lyder i lag 689/2009 samt 28 § 1 mom. 7 punkten sådan den lyder i lag 1182/2013 och fogas till lagen nya 13 a, 13 b, 20 a och 34 a § som följer:

1 kap.

Allmänna bestämmelser

3 § (Ny)

Gränsbevakningsväsendets funktionella informationssystem

Gränsbevakningsväsendets funktionella informationssystem är ett permanent personregister som är avsett för gränsbevakningsväsendets riksomfattande bruk och som förs med hjälp av automatisk databehandling. Delregister avsedda för riksomfattande bruk inom informationssystemet är

- 1) undersöknings- och handräckningsregistret,
- 2) registret för tillståndsärenden,
- 3) registret för övervakningsärenden,

4) gränsbevakningsväsendets register över personer misstänkta för brott,

5) säkerhetsdataregistret,

6) registret för militärrättsvården,

7) registret för disciplinavgöranden.

9 §

(Som i RP)

13 a § (Ny)

Registret för militärrättsvården

Registret för militärrättsvården är ett permanent personregister som är avsett för gränsbevakningsväsendets riksomfattande bruk. Registret kan innehålla uppgifter som behöver behandlas för utredning av sådana brott som avses i 27 § i lagen om militär disciplin och brottsbekämpning inom försvarsmakten (255/2014).

Av de uppgifter som gäller identiteten i fråga om den som är misstänkt för brott som utreds inom gränsbevakningsväsendet eller är föremål för förundersökning som görs av gränsbevakningsväsendet eller föremål för tvångsmedel och den som gjort anmälan, den som uppträder som vittne eller målsägande eller den som har något annat samband med ärendet får man i registret lagra sådana uppgifter som behövs med tanke på ändamålet med registret. Sådana uppgifter är personens namn, födelsedatum, personbeteckning, kön, modersmål, medborgarskap, avsaknad av medborgarskap, nationalitet, hemstat, civilstånd, födelsestat, födelsehemkommun, hemkommun, yrke, militär grad, tjänstgöringsplats, arbetslivserfarenhet och tidigare anställningar, adress och telefonnummer eller annan kontaktinformation, uppgift om att personen avlidit eller dödförklarats och de uppgifter som behövs för specificering av en juridisk person.

I registret får även annan information som erhållits i samband med tillämpningen av lagen om militär disciplin och brottsbekämpning inom försvarsmakten och som behövs för att undersökningsuppdrag enligt 27 § i den lagen ska kunna utföras, diarieföras och uppgiftssökning om dem kunna göras inom gränsbevakningsväsendet, registreras enligt följande:

1) numret på en anmälan om brott eller en anmälan om någon annan händelse, tid och plats för händelsen, anmälningstidpunkten, brottsbeteckningar och andra beteckningar, tidpunkten för åtalspreskription av det grävsta brottet, utredande förvaltningsenhet, utredarna, undersökningsläget, undersökningsledare, disciplinär förman, de beslut som fattats för att avsluta ärendet samt uppgift om avgörandet i ärendet,

2) uppgifter om tvångsmedel samt om förundersökningsfaser,

3) uppgifter om egendom som någon har förlorat genom brott, eller som har omhändertagits, för att egendomen ska kunna hittas och återställas till ägaren eller innehavaren,

4) uppgifter om en person, vilka inverkar på personens egen säkerhet eller på säkerheten i arbetet inom gränsbevakningsväsendet,

5) uppgifter om andra behövliga beskrivningar, förhållanden och specificeringar som har samband med gränsbevakningsväsendets förundersökningsuppdrag, åtgärder och det inträffade.

Av registret ska framgå vem som har registrerat en uppgift.

13 b § (Ny)

Registret för disciplinavgöranden

Registret för disciplinavgöranden är ett riksomfattande permanent personregister som förvaltas av gränsbevakningsväsendet. Registret för disciplinavgöranden upprätthålls för registrering och övervakning av avgörandena i disciplinärenden som påförs i ett militärdisciplinförfarande, för utredning av tidigare disciplinbeslut och för upprätthållande av brotts- och påföljdsstatistik samt för registrering av avgörandena i ärenden som behandlats som militära rättegångsärenden vid domstol, inklusive disciplinstraff. Från registret kan behövliga uppgifter flyttas över till värnpliktsregistret i enlighet med vad som i värnpliktslagen föreskrivs om detta.

I registret för disciplinavgöranden registreras uppgifter om avgöranden som fattats i ett disciplinärt förfarande samt om ärenden som åklagare och domstolar har behandlat som ett militärt rättegångsärende, uppgifter om avgöranden som åklagaren fattat i ett militärt rättegångsärende samt om avgöranden i ett disciplinärt förfarande. Som uppgifter om avgörandena registreras namnet på den myndighet som behandlat ärendet, identifikationsuppgifter om ärendet och avgörandet, avgörandet eller uppgift om slutresultatet i ärendet samt uppgift om huruvida avgörandet vunnit laga kraft.

I fråga om ett avgörande i ett disciplinärt förfarande registreras utöver de uppgifter som avses i 2 mom. också de uppgifter som avses i 53 § i lagen om militär disciplin och brottsbekämpning inom försvarsmakten samt

1) när en part har delgetts beslutet,

2) uppgift om huruvida ändring har sökts och om beslut som har fattats med anledning av detta,

3) granskningsanteckningar och åtgärder som tillsynen över det disciplinära förfarandet har föranlett,

4) uppgifter om verkställigheten av påföljden.

I registret registreras en person som avses i 1 § i lagen om militär disciplin och brottsbekämpning inom försvarsmakten och som i ett militär-disciplinförfarande varit misstänkt för ett brott. Av de uppgifter som gäller en registrerad persons identitet får i registret införas personens namn, personbeteckning, kön, modersmål, medborgarskap, hemkommun och adress.

19, 20 a och 21 §
(Som i RP)

28 § (Ny)

Utlämnande av uppgifter till andra myndigheter

Trots sekretessbestämmelserna får gränsbevakningsväsendet lämna ut behövliga uppgifter ur sina personregister genom teknisk anslutning eller som en datamängd enligt följande:

7) till huvudstaben för förebyggande, avslöjande och utredning av brott som avses i lagen om militär disciplin och brottsbekämpning inom

försvarsmakten, för i lagen om säkerhetsutredningar (/) avsedda säkerhetsutredningar och (utesl.) till den som ansvarar för värnpliktsregistret för i 96 § 1 mom. 7 punkten i värnpliktslagen avsedda uppdrag,

34 a § (Ny)

Utplåning av uppgifter i registret för militärrättsvården och registret för disciplinavgöranden

På utplåning av uppgifter i registret för militärrättsvården och registret för disciplinavgöranden tillämpas vad som i 115 och 120 § i lagen om militär disciplin och brottsbekämpning inom försvarsmakten föreskrivs om utplåning av motsvarande uppgifter i försvarsmaktens informationssystem för militärrättsvården och register för disciplinavgöranden.

46 §
(Som i RP)

Ikraftträdandebestämmelsen

(1 mom. som i RP)

Gränsbevakningsväsendets funktionella informationssystem ska vara sådant som denna lag föreskriver inom fyra år från lagens ikraftträdande. (Nytt 2 mom.)

9.

Lag

om ändring av vägtrafiklagen

I enlighet med riksdagens beslut ändras i vägtrafiklagen (267/1981) 48 § 5 mom., sådant det lyder i lag 259/2014, samt fogas till lagen en ny 96 b § som följer:

48 §

Undantagsstadganden

En polisman, en tullman (utesl.), en gränsbevakningsman och en tjänsteman som avses i la-

gen om militär disciplin och brottsbekämpning inom försvarsmakten i ett uppdrag för att förebygga och avslöja brott har i observationsuppgifter och vid tekniska observationsuppgifter och en polisman i täckoperationsuppgifter och uppgifter som har samband med bevisprovokation genom köp samma rätt som en förare av en polisbil som avger föreskrivna ljus- och ljudsig-

naler att med iakttagande av särskild försiktighet avvika från bestämmelserna i denna lag.

96 b §
(Som i RP)

Ikraftträdandebestämmelsen
(Som i RP)

Helsingfors den 11 juni 2014

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Pirkko Mattila /saf
vordf. Mika Kari /sd
medl. Heikki Autto /saml
Reijo Hongisto /saf
Risto Kalliorinne /vänst
Elsi Katainen /cent

Timo V. Korhonen /cent
Antti Lindtman /sd
Markus Lohi /cent
Outi Mäkelä /saml
Tapani Mäkinen /saml
Ulla-Maj Wideroos /sv.

Sekreterare var

utskottsråd Ossi Lantto.